

Γιώργος Λογοθέτης

Η επιδρομή στην Τσετσενία

Ο πόλεμος στην Τσετσενία συνεχίζεται, παρά τις υποκριτικές προσπάθειες για ειρήνευση. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, οι νεκροί από τον άμαχο πληθυσμό έχουν φτάσει τις 25.000. Το Γκρόζνι έχει καταστραφεί, ενώ οι ρώσοι συνεχίζουν να βομβαρδίζουν χωριά στην ύπαιθρο. Ο πόλεμος στην Τσετσενία, δηλαδή η επιδρομή των ρωσικών στρατευμάτων εναντίον ενός λαού που ζητάει την αυτοδιάθεσή του, ενώ δεν διαφέρει ως προς τη μορφή από άλλους κατακτητικούς πολέμους, συνιστά μια ιστορικά ανέκδοτη μορφή ως προς το χαρακτήρα του.

Είναι γνωστό ότι η Τσαρική Ρωσία είχε κατακτήσει και προσαρτήσει δια της βίας μια σειρά έθνη και εθνότητες στα δυτικά, στα νότια και στα ανατολικά της σύνορα. Ο μεγαλορωσικός σωβινισμός στηριζόταν στη δύναμη των όπλων, ενώ ιδεολογικά «θεμελιωνόταν» στη δήθεν ανωτερότητα του ρωσικού λαού και στην περιούσια αποστολή του. Με τη δημιουργία της Ένωσης των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, οι λαοί της πρώην Τσαρικής αυτοκρατορίας, εκτός από άλλα δικαιώματα, απόκτησαν και το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του αποχωρισμού από την Ένωση, στην περίπτωση που θα το επιθυμούσαν. Το Σοβιετικό Σύνταγμα κατοχύρωσε τα γλωσσικά, πολιτισμικά και άλλα δικαιώματα των εθνών και των εθνοτήτων που απετέλεσαν τη Σοβιετική Ένωση.

Φυσικά η πραγματικότητα είναι πάντα

πιο περίπλοκη από τη νομική της έκφραση. Εθνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές διαφορές, επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, ιδεολογίες ριζωμένες επί αιώνες, συμφέροντα, σφάλματα, έκαναν δύσκολη την εφαρμογή των συνταγματικά και νομικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων. Έτσι, στη διάρκεια των 70 χρόνων της «σοβιετικής» εξουσίας δεν έλειψαν ούτε η εθνική καταπίεση, ούτε ο ρατσισμός, ούτε ο ρωσικός πολιτισμικός ιμπεριαλισμός, ούτε οι οικονομικές ανισότητες. Επί Στάλιν ολόκληροι πληθυσμοί μεταφέρθηκαν βίαια σε άλλες περιοχές. Όμως παρόλες τις παραβιάσεις των αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (όπως θα λέγαμε σήμερα), οι λαοί και οι εθνότητες της Σοβιετικής Ένωσης έζησαν ειρηνικά επί 70 χρόνια.

Το «Εθνικό ζήτημα» υπήρξε ένα από τα ακανθώδη θεωρητικά και πρακτικά προβλήματα τα οποία είχε να αντιμετωπίσει εξ υπαρχής η «σοβιετική» εξουσία. Πράγματι είναι γνωστές οι διαφορές και οι διαμάχες του Λένιν με τον Στάλιν, την Ρόζα Λούξεμπουργκ και άλλους θεωρητικούς και πολιτικούς ηγέτες. Με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, το εθνικό ζήτημα πήρε μια νέα, απροσδόκητη, αλλά προβλέψιμη μορφή. Η ρωσική γραφειοκρατία, στην προσπάθειά της να επιβιώσει πολιτικά, εκμεταλλεύθηκε τον λανθάνοντα μεγαλορωσικό σωβινισμό. Οι περιφερειακές γραφειοκρατίες εξάλλου, για τον ίδιο λόγο, εκμεταλλεύθηκαν τα πατριωτικά και εθνικιστι-

κά αισθήματα των καταπιεσμένων εθνών και εθνοτήτων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Ο Γιέλτσιν και η ρωσική γραφειοκρατία επεχείρησαν να διατηρήσουν υπό τη ρωσική κυριαρχία περιοχές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, όχι μόνο για λόγους γοήτρου, αλλά και για καθαρά οικονομικούς λόγους (πετρέλαιο, ορυκτά, φυσικός πλούτος). Οι τοπικές μαφίες και η αναπτυσσόμενη αστική τάξη από την άλλη, έπαιξαν το χαρτί του εθνικισμού για να περισώσουν την εξουσία τους και τα πλούτη που συσώρευσαν από την καταλήστευση της κρατικής ιδιοκτησίας. Τόσο οι Ρώσοι, όσο και οι λαοί των διαφόρων δημοκρατιών (Βαλτικών χωρών, Ουκρανίας, νότιων Δημοκρατιών, κ.λ.π.) βρέθηκαν μπλεγμένοι στις συγκρούσεις της κεντρικής με τις περιφερειακές εξουσίες. Λόγω της πολιτικής τους ανωριμότητας, της πολιτισμικής και γλωσσικής καταπίεσης, της οικονομικής εκμετάλλευσης, της αναζωπύρωσης των θρησκευτικών και εθνικιστικών ιδεολογιών, οι λαοί των περιφερειακών δημοκρατιών ακολούθησαν τοπικές μαφίες, ελπίζοντας ότι αγωνίζονται για την ανεξαρτησία και την εθνική τους ολοκλήρωση. Η ρωσική γραφειοκρατία, από την άλλη, με την έλλειψη κάθε ηθικού φραγμού που χαρακτηρίζει τους αποστάτες, συνέβαλε στην όξυνση των αντιθέσεων υποστηρίζοντας τούτη ή εκείνη την τοπική κλίκα ή επεμβαίνοντας στρατιωτικά εκεί όπου τα συμφέροντά της το επέβαλαν. Η τραγωδία της Τσετσενίας είναι η πιο ωμή και απάνθρωπη καταπάτηση κάθε νομιμότητας και ηθικής από την κλίκα του Γιέλτσιν, με την ανοχή των δυτικών «υπερασπιστών» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων!

Από τη μια πλευρά, λοιπόν, οι τοπικές γραφειοκρατίες (στην περίπτωση μας των Τσετσένων) και από την άλλη η ρωσική γραφειοκρατία. Από τη μια ο τοπικός εθνι-

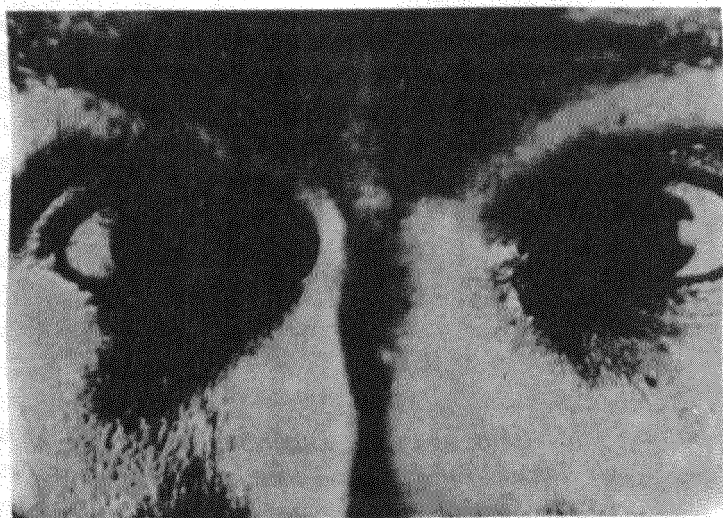
κισμός. Από την άλλη ο μεγαλορωσικός. Ίσες αποστάσεις, λοιπόν, από τους συγκρουόμενους αναχρονιστικούς εθνικισμούς; Προφανώς όχι! Διότι πέρα από τη βαρβαρότητα της ρωσικής πολεμικής μηχανής, εδώ έχουμε να κάνουμε με δύο εθνικισμούς: το μικρό εθνικισμό ενός λαού που αγωνίζεται για την εθνική του ανεξαρτησία και το μεγάλο εθνικισμό μιας μεγάλης χώρας, η οποία καταπιέζει και κρατά υπόδουλο το λαό της μικρής χώρας. Είμαστε λοιπόν υπέρ των Τσετσένων και εναντίον της ρωσικής κατακτητικής εκστρατείας, όχι μόνο για λόγους ανθρωπιστικούς, αλλά και για λόγους πολιτικούς. Και αυτό, παρά το γεγονός ότι πρόκειται για ένα λαό-θύμα παρωχημένων ιδεολογιών, λαό-θύμα πλαστής συνείδησης, που σύρεται στο σφαγείο από μια ηγεσία την οποία θα έπρεπε να ανατρέψει αντί να ακολουθεί.

Η τραγωδία των λαών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης βρισκείται ακριβώς σ' αυτό το γεγονός. Με την κρίση της δεκαετίας του '80, αντί να ανατρέψουν τις αστικοποιημένες γραφειοκρατίες και να εγκαθιδρύσουν τη δική τους εργατική δημοκρατία, όντας πολιτικά και ιδεολογικά ανώριμοι, έχοντας ταυτίσει το σοσιαλισμό με το κρατικό του κακέκτυπο, έπεσαν θύματα της απατηλής γοητείας του καπιταλισμού. Τώρα πληρώνουν το τίμημα. Και ο ιστορικά ανέκδοτος χαρακτήρας του πολέμου της Τσετσενίας συνίσταται στο γεγονός ότι ο Κόκκινος Στρατός που σύντριψε τη στρατιωτική μηχανή του ναζισμού έχει ήδη μετατραπεί σε κατακτητικό στρατό. Ότι αξιωματικοί και στρατιώτες που υποτίθεται ότι είχαν διαπαιδαγωγηθεί με τα ιδεώδη του σοσιαλισμού και του διεθνισμού ισοπεδώνουν τώρα μια μικρή χώρα και εξοντώνουν ένα μικρό λαό. Στα ερείπια του «κρατικού σοσιαλισμού» φουντώνει ο μεγαλορωσικός εθνικι-

σμός. Αλλά η πολιτική του Γιέλτσιν δεν είναι η τσαρική πολιτική, παρόλες τις ομοιότητες. Είναι η ιμπεριαλιστική πολιτική μιας διαμορφωνόμενης, ιστορικά ανέκδοτης κυρίαρχης τάξης, η οποία ακολουθεί την κλασική συνταγή του ελεγκτατισμού και των εξωτερικών εχθρών, προκειμένου να φανακίσει τα πραγματικά εσωτερικά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει.

Με τη διάλυση του «σοσιαλιστικού» στρατοπέδου εκδηλώθηκαν μια σειρά όψιμοι εθνικισμοί, τόσο στην πρώην Σοβιετική Ένωση, όσο και στη Γιουγκοσλαβία, στην Αλβανία, στη Βουλγαρία και αλλού. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι συγκρούσεις έχουν έντονα χαρακτηριστικά θρησκευτικών πολέμων, όπως στη Γιουγκοσλαβία και στις νότιες πρώην σοβιετικές δημοκρατίες. Η

αναζωπύρωση του εθνικισμού και των θρησκευτικών ιδεολογιών, ιδιαίτερα του μωαμεθανισμού, είναι γενικότερο φαινόμενο της εποχής μας. Σε εποχές κρίσης και αστάθειας, όπως η σημερινή, καταπιεσμένοι λαοί, θύματα παρωχημένων ιδεολογιών, αντιδραστικών ηγεσιών, ξένων επεμβάσεων, επιλέγουν το χειρότερο δρόμο για τη διεκδίκηση συχνά νόμιμων δικαιωμάτων. Ο εθνικισμός φουντώνει σε μια εποχή που «αντικειμενικά» θα ήταν δυνατή η συμφιλίωση των εθνών. Και οι θρησκευτικές ιδεολογίες αναζωπυρώνονται σε κραυγαλέα αντίφαση με την επιστημονική γνώση της εποχής μας. Πρόκειται για προσωρινές αποπλάνησεις μιας εποχής καταρρεύσεων και αστάθειας, ή για βιώσιμες τάσεις ενός κόσμου που βυθίζεται στο χάος;

Πλάνο από την απεργία του Αϊζενστάιν